

Bureau Nationale Ombudsman
T.a.v. mw. mr. A. Stehouwer
Postbus 93122
2509 AC Den Haag

Den Haag, 11 februari 2014
Ref.: KMW /902-0211

Betreft: reactie op rapport 'Met voeten getreden, schendingen van de beslagvrije voet door gerechtsdeurwaarders'

Geachte mevrouw Stehouwer ,

De Nationale Ombudsman heeft de KBvG verzocht te reageren op het rapport '*Met voeten getreden, schendingen van de beslagvrije voet door gerechtsdeurwaarders*'. Wij geven onze reactie in deze brief.

Zoals wij dat ook aangaven in onze reactie op uw 'verslag van bevindingen', stellen wij voorop dat de KBvG open staat voor kritiek en dat beschouwt als een mogelijkheid tot verbetering.

De KBvG stelt tot haar tevredenheid vast dat ook de Ombudsman van oordeel lijkt te zijn dat de complexiteit van de berekening van de beslagvrije voet veel te groot is en beschouwt dat als een steun in de rug.

Ondanks deze positieve noot, maakt de KBvG niettemin kanttekeningen bij het rapport van de Nationale Ombudsman.

NEGATIEVE TOONZETTING

Het rapport heeft een nadrukkelijke negatieve toonzetting en wij hebben de indruk dat er een zeker effect is beoogd, waarbij de beroepsgroep als geheel "weggezet" wordt.

Pas op pagina 15 van het rapport wordt opgemerkt dat "*Vooraf*" gesteld moet worden dat de beschreven gedragingen niet representatief *hoeven* te zijn voor alle deurwaarders. Het ware goed geweest dat het rapport was begonnen met een nuancering, maar daar is geen sprake van. Met name in de eerste hoofdstukken worden alle gerechtsdeurwaarders over één kam geschoren en behoorlijk suggestief benaderd. Zinsneden als:

"...Elke deurwaarder zal ontkennen dat..." en

"...de beschreven gedragingen in dit hoofdstuk niet representatief hoeven te zijn voor alle deurwaarders. De Nationale ombudsman heeft wel de indruk dat de beschreven situaties zich zeer regelmatig voordoen en het topje van de ijsberg vormen..."

spreken wat dit betreft boekdelen.

Een dergelijke negatieve toonzetting doet geen recht aan de manier waarop de beroepsgroep een bijdrage levert aan het verbeteren van knellende situaties die de gerechtsdeurwaarders, als oren en

ogen van de Staat, in de uitoefening van het werk meemaken. Wij verwijzen naar onze preadviezen in de afgelopen jaren, naar de door ons ontwikkelde bijsluiters en de op de website van de KBvG sinds jaar en dag gepubliceerde module voor de berekening van de beslagvrije voet.

In dat kader komt de kritiek in het rapport eenzijdig op ons over. Dit is waarschijnlijk veroorzaakt door de onderzoeksmethodiek, waarbij alleen in kringen van sociaal raadslieden en schuldhulpverlening is gevraagd om incidenten te melden. Wij betreuren het dat dit onderzoek niet is gevolgd door een onderzoek bij de gerechtsdeurwaarderskantoren zelf. Er worden in het rapport via extrapolatie algemene conclusies getrokken aan de hand van beperkt en eenzijdig onderzoek.

RAPPORT NOBLESSE OBLIGE

Er wordt in het rapport herhaaldelijk verwezen naar het rapport Noblesse Oblige. Uiteraard is de KBvG bekend met het rapport uit begin 2009 en de kritische toon ervan. Noblesse Oblige beschrijft echter de periode 2001-2007 en dat was een periode waarin de beroepsorganisatie transformeerde van een privaatrechtelijke (belangen-)vereniging naar een publiekrechtelijke beroepsorganisatie. De KBvG heeft de kritiek in het rapport Noblesse Oblige erkend en ter harte genomen. Er is dus in de afgelopen vijf, zes jaren veel gebeurd.

Door in het rapport op meerdere punten terug te grijpen naar het rapport Noblesse Oblige uit 2009 lijkt de Nationale Ombudsman niet te willen onderkennen dat de KBvG en de beroepsgroep niet stil hebben gezeten en wekt het rapport de indruk dat de PBO weinig of niets heeft gedaan, hetgeen bepaald niet juist is.

U zult bij onze vele ketenpartners de bevestiging ontvangen dat er de laatste jaren veel werk is verzet op met name het gebied van het sociale bewustzijn van de gerechtsdeurwaarders en de aandacht voor een behoorlijke uitoefening van het beroep, ook buiten het juridische kader.

Als voorbeeld kan het KBvG preadvies over de beslagverboden worden genoemd. Dit initiatief van de KBvG geeft goed weer in welk spanningsveld de gerechtsdeurwaarder opereert: de executant heeft het gelijk van de rechter aan zijn zijde en de wet biedt hem vrij vergaande mogelijkheden tot tenuitvoerlegging. Het is niet de positie van de gerechtsdeurwaarder om éézijdig de uitoefening van die rechten van een partij -zonder wettelijke grondslag- te belemmeren. Dat neemt niet weg dat wij het wel als onze verantwoordelijkheid zien om zaken aan de orde te stellen, ook in het publieke domein.

Een ander goed voorbeeld van sociaal bewustzijn van de beroepsgroep is het rapport Paritas Passé, dat kritisch is over de samenloop van preferente schuldeisers. Dit rapport is ook op initiatief van de KBvG uitgebracht en door haar gefinancierd. Kortom: de KBvG neemt haar maatschappelijke verantwoordelijkheid serieus en legt de vinger op de zere plek als er sprake is van zaken die, hoewel wettelijk mogelijk, tot maatschappelijke knelpunten leiden. Al deze aspecten blijven in uw rapport niet onderbelicht, maar ónbelicht.

COMPLEXITEIT BESLAGVRIJE VOET

Wij delen de opvatting van de Ombudsman dat de berekening van de beslagvrije voet (te) complex is. Het adagium dat eenieder geacht wordt de wet te kennen is in zijn algemeenheid al een onhoudbare fictie, maar op dit gebied is dit zeker het geval. Zelfs de betrokken professionals worstelen met de lastige wetgeving en ook de jurisprudentie is niet altijd eenduidig. In dat kader heeft de KBvG, zoals de nationale ombudsman bekend was toen het onderzoek werd opgestart, reeds begin 2013 het

initiatief genomen voor een preadvies dat moet leiden tot aanbevelingen op dit gebied en een mogelijke aanpassing en vereenvoudiging van de wet.

Wij constateren met instemming dat ons initiatief dat wij begin 2013 zijn gestart en dat zal uitmonden in een preadvies over de berekening van de beslagvrije voet in het rapport van de Nationale Ombudsman wordt genoemd. Ook dat preadvies geeft immers blijk van de maatschappelijke bewustheid van de beroepsgroep.

Juist vanwege de complexiteit van de berekening van de beslagvrije voet menen wij overigens dat terughoudendheid geboden is met de aanbeveling van het “Duitse systeem” van berekening van de beslagvrije voet (p. 12 van het rapport). De wetgeving van onze oosterburen wijkt fundamenteel af van die in Nederland en kent een (strafrechtelijk gesanctioneerde) verplichting tot vermogensverklaring die nauw samenhangt met dit systeem. Het isoleren van een separaat onderdeel van het Duitse systeem en aanbevelen dit te implementeren in het Nederlandse is juridische niet goed houdbaar. Zeker gezien de bekendheid met het onderzoek inzake het preadvies van de KBvG (waaronder een rechtsvergelijkend onderzoek) had het meer voor de hand gelegen om te verwijzen naar de mogelijke uitkomsten daarvan in plaats van “ad hoc” een element te willen introduceren uit een buitenlands rechtstelsel.

DE INFORMATIE DIE DE GERECHTSDEURWAARDER NODIG HEEFT...

Wij stellen vraagtekens bij de conclusies die in het rapport worden getrokken.

Zo wordt in het rapport geschetst dat veel burgers klagen dat hun deurwaarder helemaal geen gegevens bij hen heeft opgevraagd en toch de beslagvrije voet halveert, omdat hij er vooralsnog van uit gaat dat de partner van beslagene inkomsten ontvangt. De gerechtsdeurwaarders informeren de justitiabelen standaard en op verschillende momenten. Helaas geldt dat veel burgers niet reageren en daar verbindt de wet gevolgen aan. Dat is echter niet hetzelfde als niet informeren.

Zo is de in het rapport geschetste halvering van de beslagvrije voet de sanctie die art. 475g lid 2 Rv. verbindt aan het feit dat de schuldenaar desgevraagd(!) niet aan de beslaglegger opgeeft of en hoeveel inkomen toekomt aan degene aan wie samen met hem gezinsbijstand zou kunnen toekomen. De halvering kan de gerechtsdeurwaarder dan moeilijk tegen geworpen worden, nu dat een wettelijke systematiek is waar hij zich (ook) aan heeft te houden.

Dit artikel ontbreekt overigens (ten onrechte) in de bijlage bij uw rapport.

De KBvG herkent dat veel burgers het moeilijk vinden om de teksten die vaak een juridisch karakter hebben goed te begrijpen. De aanbeveling in het rapport Noblesse Oblige om de deurwaardersakten eenvoudiger te maken blijkt in de praktijk echter niet goed te verenigen met de juridische aard van deze akten. Een deurwaardersexploot constitueert een juridische situatie en moet formeel correct zijn verwoord om te voorkomen dat er sprake is van nietigheden of vormverzuimen. Om niettemin toch (materieel) tegemoet te komen aan de aanbevelingen hebben de gerechtsdeurwaarders tezamen met ketenpartners bijsluiters ontwikkelt waarin in “niet juridische” taal de gevolgen van veelvoorkomende deurwaardershandelingen uiteen worden gezet. In deze bijsluiter (die ook op de website van de KBvG en van diverse deurwaarders is te downloaden) wordt ruim aandacht besteed aan de beslagvrije voet en het belang van het tijdig doorgeven van gegevens.

De gerechtsdeurwaarders voeren een actief beleid om de schuldenaar te informeren en voor te lichten. De KBvG onderschrijft dat de overbetekening van het beslag een goede gelegenheid is tot persoonlijk contact en de kerntaak van de gerechtsdeurwaarder is om dan aan de beslagene uit te leggen wat er gaat gebeuren en wat zijn rechten en plichten zijn (p. 18 van het rapport). Dat doen de gerechtsdeurwaarders consequent en wat dat betreft is de bijsluiter eerder complementair dan een alternatief. Een simpele zoekopdracht op internet levert vele resultaten op van websites van gerechtsdeurwaarderskantoren die aan schuldenaren uitleg geven over – onder meer – de beslagvrije voet, zulks in begrijpelijke taal en ook in vele verschillende talen. Ook de website van de beroepsorganisatie kent deze voorlichting.

De gerechtsdeurwaarder probeert vaak beslagmaatregelen te voorkomen door een minnelijke betalingsregeling te treffen, ook wanneer er een vonnis is. Daar komen ook de in het rapport genoemde formulieren 'Inkomsten en Uitgaven' vandaan, waarin inderdaad meer gegevens worden gevraagd dan enkel benodigd voor de beslagvrije voet. Dit komt omdat in de praktijk blijkt dat schuldeisers – van wiens instemming de totstandkoming van een betalingsregeling uiteindelijk immers afhankelijk is – bereid zijn om daar rekening mee te houden. Bij een minnelijke regeling is uit de aard ervan ook meer ruimte om rekening te houden met situaties waarvoor de beslagvrije voet geen regeling kent. Het is dan ook wat “zuur” om vast te stellen dat deze praktijk negatief wordt uitgelegd als zou de schuldenaar daarmee op het verkeerde been worden gezet.

De aanbeveling om alleen nog maar formulieren toe te sturen waarin gerechtsdeurwaarders uitsluitend vragen naar de voor de beslagvrije voet relevante gegevens zal voor de meeste betalingsregelingen een aanmerkelijke verslechtering voor de schuldenaar betekenen.

Ook de uit het rapport naar voren komende premisse dat het opgeven van de gegevens door de schuldenaar “vrijwel altijd” zal leiden tot een hogere beslagvrije voet, is niet gefundeerd. Art. 475d kent meerdere situaties waarin er juist sprake is van *verlaging* van de beslagvrije voet door het opgeven van andere inkomsten die niet onder beslag liggen van de schuldenaar zelf, maar ook van degene met wie zij een duurzaam gemeenschappelijke huishouding voeren (echtgenoot in de zin van de WWB). Ook dat kan overigens een reden zijn waarom een schuldenaar niet ingaat op de uitnodigingen van de gerechtsdeurwaarder tot het opgeven van de informatie.

Er zijn veel gerechtsdeurwaarders die in woord en geschrift actief wijzen op de beslagvrije voet. Als voorbeeld geldt dat vele gerechtsdeurwaarders een beslagvrije voet module hebben op hun website waarop de beslagschuldenaar zijn beslagvrije voet kan narekenen. Ook aan deze mogelijkheden wordt in diverse uitingen door de gerechtsdeurwaarders verwezen. Illustratief is ook het initiatief van een gerechtsdeurwaarderskantoor tot de ontwikkeling van een gratis Iphone en Android App waarmee beslagschuldenaren en diegenen die hen bijstaan, de beslagvrije voet kunnen narekenen en het resultaat direct kunnen mailen naar de betrokken deurwaarder met het verzoek om bijstelling.

AANPASSING VAN DE BESLAGVRIJE VOET MET TERUGWERKENDE KRACHT

Hierover kan de KBvG kort zijn: zoals het rapport terecht stelt behoort dat met terugwerkende kracht te gebeuren.

Naar de waarneming van de KBvG gebeurt dat ook. Onderscheiden moet echter worden de situatie waarin de gerechtsdeurwaarder, zoals het behoort, de inhoudingen reeds aan de beslagleggers heeft afgedragen. Alsdan zal de terugbetaling dienen te geschieden via deze beslagleggers die immers, achteraf gebleken, teveel hebben ontvangen. Zeker in situaties met meerdere beslagleggers kan dit

enige tijd met zich meebrengen en de gerechtsdeurwaarder heeft niet de mogelijkheid om een onwillige beslaglegger te dwingen tot terugbetaling. Praktijk is dan vaak dat bij voortdurende van het beslag het teveel betaalde wordt “verrekend” met de verdere inhoudingen, maar als het beslag reeds is uitgewerkt is zulks niet mogelijk. Daarnaast geldt dat er uiteenlopende jurisprudentie is over de termijn waarbinnen terugbetaling kan worden verlangd. In de jurisprudentie wordt er – terecht – ook gewezen op de wet die uitgaat van een eigen verantwoordelijkheid van de schuldenaar om tijdig zijn gegevens aan te leveren.

OVERHEIDSINCASSO

Zoals in het rapport Paritas Passé beschreven is het feit dat burgers vaak via veel verschillende bronnen delen van hun inkomen verwerven funest voor de juiste berekening van de beslagvrije voet. Gerechtsdeurwaarders zijn namelijk vaak niet op de hoogte van beslagleggingen op andere inkomstenbronnen, waardoor in de praktijk schuldenaren onder de beslagvrije voet uit kunnen komen. Ook de overheid met de bronheffing en de overheidsvordering dragen daar in negatieve zin aan bij.

Dit kan deels worden ondervangen met de totstandkoming van een beslagregister, waarin de gerechtsdeurwaarder eenvoudig kan nagaan welke inkomstenbronnen al beslagen zijn door gerechtsdeurwaarders, zodat daar rekening mee kan worden gehouden bij de berekening van de beslagvrije voet. De aanbeveling van de onderzoekers van Paritas Passé is dus door de KBvG overgenomen en ook het Kabinet heeft deze aanbeveling inmiddels omarmd. Op dit moment wordt het beslagregister ingericht. Het is jammer dat hierover niets in uw rapport te lezen valt.

GEEN BESLAGVRIJE VOET BIJ WOONPLAATS BUITEN NEDERLAND

Zowel in de opleiding als de permanente educatie wordt aandacht gevraagd voor het feit dat art. 475^e Rv. enkel kan worden toegepast indien er een indicatie is dat de schuldenaar in het buitenland woont of vast verblijft.

De aanbeveling dat de gerechtsdeurwaarder bij de toepassing van deze nihilstelling actief wijst op de mogelijkheid de kantonrechter te adiëren, acht de KBvG waardevol en zal zij ook onder de aandacht van haar leden brengen.

JURIDISCHE EN FEITELIJKE ONVOLKOMENHEDEN IN HET RAPPORT

Wij vragen aandacht voor de volgende juridische en praktische onvolkomenheden in uw rapport:

Pagina 16

Het rapport vermeldt dat “*Nadat de deurwaarder een vonnis of dwangbevel heeft betekend aan betrokkene en dit onherroepelijk is geworden, kan de executie beginnen*”. Dat is echter niet zo: een executoriale titel hoeft niet onherroepelijk te zijn om beslag te leggen. In de praktijk worden vonnissen vrijwel altijd uitvoerbaar bij voorraad verklaard, waardoor ook bij een rechtsmiddel de mogelijkheid tot executie open blijft. Ook geldt dat niet bij elke executoriale titel (nog) een rechtsmiddel open staat.

Pagina 16

De derdebeslagene dient volgens u binnen vier weken de verklaring in te vullen en te retourneren. De wet bepaalt echter anders: dat moet niet *binnen*, maar *na* vier weken. De jurisprudentie eist dat er daarna eerst een ingebrekestelling plaats moet vinden om de derdebeslagene in verzuim te doen

geraken. De termijn is in de praktijk dus vele malen langer, te meer omdat gerechtsdeurwaarders trachten de derde beslagene minnelijk te overtuigen van diens verplichtingen.

Pagina 30: aanbeveling 3 aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

De Nationale ombudsman doet de aanbeveling om de huur- en zorgtoeslag op te nemen in de lijst van periodieke betalingen, die opgenomen is in artikel 475c Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (p. 30, aanbeveling 3 aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie).

Echter, wanneer Toeslagen zouden worden opgenomen in de limitatieve opsomming van 475c Rv dan wel op individueel niveau via een verzoekschrift ex artikel 475f Rv als inkomen worden beschouwd, dan worden de toeslagen volwaardige inkomstenbronnen. Over het totaal aan inkomen (in dat geval derhalve uitkering + zorgtoeslag + huurtoeslag + kinderopvangtoeslag) is één beslagvrije voet van toepassing. Wanneer dat algemeen wordt gehonoreerd, zullen de schuldenaren geen 90% van hun uitkering meer onbeslagen zien, maar een veel lager percentage.

De Nationale Ombudsman heeft na door een van de leden van de KBvG gewezen te zijn op dit effect onderkend dat “na het maken van enkele proefberekeningen zijn wij tot de conclusie gekomen dat het door haar genoemde effect inderdaad kan optreden, met name bij woonkosten van zo'n € 500 en hoger. In die gevallen wordt het beslagvrije deel van het inkomen lager dan in de huidige wijze van berekening het geval is. De rechtsbescherming van de beslagvrije voet zou daardoor juist verslechteren. Dit ongewenste effect hadden wij bij het formuleren van de aanbeveling niet voorzien.”

Bijlage 4: voorbeeldbrief

Het voorstel van de nationale ombudsman is om de beslagvrije voet te bepalen ruim na de datum van beslaglegging (“binnen veertien dagen aan mij terug te sturen...”, “over enkele weken zal ik u laten weten...”). Zowel schuldeiser als schuldenaar zullen nadeel ondervinden van deze voorgestelde handelwijze. Voor de derde onder wie beslag is gelegd treden op het moment van beslaglegging direct juridische verplichtingen in. Zijn inhoudingsplicht moet dan bekend zijn, en daartoe moet een beslagvrije voet berekend zijn. Daarnaast is het juist voor een goede beoordeling door de gerechtsdeurwaarder om al dan niet de tenuitvoerlegging door te zetten noodzakelijk om de beslagvrije voet berekend te hebben.

DE AANBEVELINGEN

1:

de KBvG is in gesprek met haar leden in het kader van het preadvies over de berekening van de beslagvrije voet. De complexiteit ervan is voer voor discussie en voor cursussen die in het kader van de permanente educatieverplichting regelmatig worden aangeboden aan de leden van de KBvG.

2:

de verordenende bevoegdheid van de KBvG wordt door de wet begrensd tot de bevordering van de goede beroepsuitoefening door de leden. De KBvG maakt consequent gebruik van haar bevoegdheid. Zo heeft de KBvG de verordening beroeps- en gedragsregels vastgesteld en artikel 1 van deze verordening bepaalt dat de gerechtsdeurwaarder moet handelen als een goed gerechtsdeurwaarder betaamt. Die betamelijkheid wordt dagelijks getoetst door al diegenen die betrokken zijn bij het werk van de gerechtsdeurwaarder, zoals de schuldenaar, diens (sociaal) raadsman, de schuldhulpverlener, zijn collega's-Deurwaarders, en ook de tuchtrechter, de Kamer voor gerechtsdeurwaarders bij de rechtbank Amsterdam. Die betamelijkheid behelst ook het naleven van de wet door de gerechtsdeurwaarder. Afgezien van het feit dat de KBvG naast (of zelfs boven?) de wettelijke

bepalingen die de beslagvrije voet reguleren moeilijk een verordening zal kunnen maken die voorschrijft hoe de gerechtsdeurwaarders de wet moeten naleven, is er reeds een algemene betamelijkheidsnorm waaraan het optreden van de gerechtsdeurwaarder getoetst wordt. De KBvG kan uiteraard geen normen stellen die derogeren aan formele civielrechtelijke wetgeving.

3:

de KBvG zal een commissie instellen die de werkprocessen rondom beslag op inkomsten evalueert en die, mede op basis van het preadvies van de KBvG, zo nodig aanbevelingen zal doen ter verbetering van de communicatie met de schuldenaren en/of diens raadsman.

TENSLOTTE

De KBvG heeft oog voor de positie van de Ombudsman wiens taak het is om zaken die niet juist lopen te signaleren en aanbevelingen tot verbetering te geven. Ook loopt de KBvG niet weg voor kritiek en aanbevelingen voor verbetering. Integendeel: de KBvG heeft de laatste jaren laten zien dat zij de aanbevelingen van het rapport Noblesse Oblige ter harte heeft genomen en heeft zichzelf en haar leden geactiveerd om naast de juridische aspecten van het vak ook de sociaal maatschappelijke kant meer aandacht te geven, met aantoonbaar resultaat.

In dat kader stelt uw rapport de KBvG teleur. Het is uw taak om te signaleren als er zaken mis gaan, maar het 'breed trekken' van een beperkt onderzoek doet de beroepsgroep geen recht en doet ook geen recht aan alle initiatieven die de beroepsgroep al genomen heeft of die nu ondernomen worden. De KBvG heeft vertrouwen dat ook de Nationale Ombudsman niet doof is voor de kritische kanttekeningen die bij het rapport aan zijn adres worden gemaakt en hoopt dat hij bereid is om samen met de KBvG – al dan niet in het kader van het komende preadvies – te bepleiten dat er een helderder, eenvoudiger en beter te handhaven methodiek komt voor de beslagvrije voet die recht doet aan de belangen van alle betrokken partijen.

Hoogachtend,

Namens het bestuur van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders

Mr. J.M. Wisseborn, voorzitter